

Lurraldearen analisi-lanetan hitz egiten duzu lurraldearen geruzapenari buruz, palimpsesto kontzeptuari buruz... Azpiegituren geruzak zein toki hartuko du geruzapen horretan? Posible al da lurraldea osotasun bezala ulertzea, eta ez lerro artifizialek mugatutako eremu bezala?

Azken urteotan lurraldean *butsuneak* nola irudikatu zitezkeen aztertzen egon naiz eta azpiegituren geruzak azken planoan uzten, ia marraztu gabe. Azaleko argazkietan guztiz elurtutako paisaiak ikus ditzakegu. Hegazkin-bidaia batean justu Genevako kantoian gainean egindako argazkietako bat da, eta komentatu dudaren aurkako ideia erakusten du: elurra egiten duenean, guztia zurituta geratzen da eta nabarmentzen dena zirkulazioa da. Argazki hori atera nuen garaian, Genevako paisaia-planean nengoen lanean eta hiriaren garapenerako aukera bat bilatzen genbiltzan, zirkularra ez zena. Hiriaren eta landaren arteko adiskidetzeko modu bat bilatu nahi zen.

Argazkia niretzat oso garrantzitsua izan zen, zeren bertan nik deitzen nuen *kartografiari zuria marraztea* agertzen baitzen; baita lurraldearen zuri hori izatea nik irudikatu nahi nuenaren erabakia ere. Honela, hutsik uzten bada azpiegitura eta mugikortasunarekin zerikusia duen guztia, eta marrazten ez dena irudikatzen baduzu, lortuko duzun lurraldearen ikuspegiak ez du zerikusirik izango edozein hiriren ohiko kartografiarekin. Horrelakoetan beti marrazten dira azpiegiturak lehenengo geruza bezala eta gero beste geruza guztiak gainjartzen dira, baina proiektu guztiak azpiegituren lehenengo lerroek baldintzatzen.

Honela, palimpsestoa alderantzizkatuz, lurraldearen beste ikuspegi bat lortzen duzu. Aldizkariaren monografia mugikortasun eta azpiegiturari buruz egin behar zenutela esan zenidatenean, pentsatu nuen inoiz ez dudala horrelako gaietan lanik egin; nik egiten nuena irudikapenera ezberdinen garapena lantzea edo lurraldea interpretatzeko eskala egoki bat bilatzea zela, etorkizunean egingo diren paisaia-proiektuak lerro horiek guztiak baldintzatzen izatea ekiditeko helburuarekin.

Iristeko modua baino gehiago, iritsi beharreko lekua garrantzian jartzeko modu bat da hau?

Beno, Genevaren kasuan, hau izan baitzen nire teoria azaltzeko erabili nuen kasua, hiria aintziraren inguruan hazi da modu erradial batean. Zerbait proiektatzen denean, parke bat adibidez, proiektu horren forma *mugikortasun* lerro hauez baldintzatuta dago. *Palimpsesto alderantzizkatua* teoria aplikatuz paisaia-plana pentsatu genuenean, guztiz alderantzizko zerbait egin genuen, marraztu ohi ez diren bi geruzak azaleratu genituen: lehenengoa erreken geruza izan zen, eta gero beti azpian egoten den geruza, nekazaritzarena alegia. Horrela kartografiatutako batean nekazaritza-irila moduko batzuk azaleratu genituen eta Genevako berdegune eta nekazaritza-gunez osaturiko plano batekin alderatuz, forma ezberdina zuten. Azkenean bi plano horiek ez zuten batak bestearekin zerikusirik.

Ondorioz, Genevako Plan Zuzentzaile berriak ez du erlaziorik hasiera batean proiektatzen ari zenarekin. Ibaien inguruan beste geruza bat marraztu zen, Genevan *berde sarkorra* deritzotena, eta horrela, kapen gainjartzearen ebazpen bezala, oraindik eraikitzeke den hiriaren guneak lortzen dira; han kokatuko dira hazkunde berriak plazaratzeko tokiak. Finean, lurraldearen ohiko aurkezpena alderantzizkatzen datza.

Gauza bat zen irudikapen modu ezberdinak bilatzea eta, beste bat, Genevan behintzat, interpretazio-eskala. Geneva Frantziak inguratzen du eta plano guztiak Suitza bukatzean moztu egiten dira; lurraldearen nazioen arteko mugek determinatuko ez zuten eskala berri bat bilatu behar izan zen, hots, Frantzia barneratuz. Ondorioz, azkenean lehen planoan jartzen ziren hiru gauzak (azpiegiturak,

Irudia eta testua: Ibai Gandiaga *

Azalaren egilea paisaia-arkitektoa dugu: Eunate Torres-Modregok (Santurtzi, 1977) arkitektura-ikasketak Madrilgo ETSAMen egin zituen, baina pixka bat beranduago arkitekto diploma Genevako Unibertsitateko Arkitektura Institutuaren eskutik jaso zuen. 2002. urte inguruan, Torres-Modregok Bilboko itsasadarren gune industrialeen birziklapenari buruzko paisaia-ikerketara bat egin zuen. Urte batzuk geroago *Plan Paysage de Genève* (Genevako paisaia-plana) plangintzaren sortze eta diseinuan parte hartu zuen. Paisaia-plan horretan Genevako kantonamenduaren kartografia-ikerkuntza bat egin zuten, Geneva eta Frantziaren mugaz bestaldeko paisaia-proiektu bat sortzeko asmoz. Egun, bere jarduera profesionala Getxon sortutako *Atelier de Paysage*-tik uzartzen du Genevako Unibertsitatean egiten ari den arkitektura eta paisaiaren inguruko doktoretzarekin.

eraikia eta mugaldea), *elurtuta* egotera pasatzea lortu genuen, argazkian bezala, eta honela lortu zen ez bakarrik lurraldearen irakurketa berri bat, baizik eta plano hau arkitekto, politiko eta hirigileek beraien proiektuak gainean kokatzeko oinarritzeko plano bilakatzea ere.

Irudikapen hori lurraldearen buru-mapa moduko bat izan zitezkeen?

Beno, nik honi *zero geruza* deitzen nion. *Gure asmoa Genevaren lurraldearen inguruan hausnarketa egin beharreko edonork erabilgarri aurkituko lukeen dokumentua sortzea zen*, proiektatu baino lehen bere mahai gainean jartzeko dokumentu aproposa. Oso ideia sinplea da, baina proiektugileak *euskarri butsean* lan egitea ekiditen du; adibidez, hiriaren leku jakin batean hirigintza-proiektu bat gauzatu zuten, *nekazari-irila* bat apurtzen ari zirela konturatzeke.

Leku bakoitzeko zero geruza bat eraiki beharko litzateke; Genevan altxatu behar ziren bi geruzak *ibaiak eta berde sarkorra* eta *nekazaritza* ziren, baina adibidez Bilbon zera gelditu beharko litzateke agerian: itsasadarren kilometroek inguratzen dituen eremu industriala, nahiz eta geruza hori, egun, geldiro desagertzen ari den.

* Ibai Gandiaga arkitektoa da.